

Таццяна КІСЕЛЬ,
кандыдат філалагічных навук,
Наталля ЯКУБУК,
кандыдат філалагічных навук

МІКРАТАПАНІМІЯ БРЭСТЧЫНЫ, МАТЫВАВАНАЯ ЛЕКСЕМАМІ ТЭМАТЫЧНАЙ ГРУПЫ “РАСЛІНА”

УДК 808.26–311.11–808.26–311.5

У артыкуле праводзіцца аналіз мікратапанімаў Брэсцкай вобласці, у аснове якіх ляжаць лексемы тэматычнай групы “расліна”. У выніку даследавання вылучана некалькі лексіка-семантычных груп: мікратапанімы, суадносныя з агульнымі найменнямі лясных і садоўных масіваў, зараснікаў, хмызнякоў; мікратапанімы, суадносныя з канкрэтнымі відамі раслін; мікратапанімы, суадносныя з агульнымі назвамі расліннага свету.

Ключавыя словы: *мікратапанім, лексіка-семантычная група, батанічны номен, апелятыў, расліна, урочышча.*

The article analyzes microtoponyms of the Brest region, formed from the lexemes of the “plant” thematic group. The study resulted in the identification of several lexico-semantic groups: microtoponyms related to the common names of forests and orchards, bush lands, shrubs; microtoponyms related to specific plant species; microtoponyms associated with common plant names.

Уласныя назвы ўзнікаюць на розных этапах развіцця грамадства і нясуць у сабе адбітак часу. Лексічны матэрыял для геаграфічных найменняў чалавек браў невыпадкова, а падбіраў з улікам пэўных заканамернасцей. Адзін з адметных вынікаў гэтага складанага і працяглага гістарычнага працэсу – вылучэнне разнастайных лексіка-семантычных груп утваральных асноў тапаніміі Беларусі.

Як паказваюць назіранні, лексічныя асновы мікратапанімаў Брэсцчыны апелятыўнага паходжання належаць да самых розных лексіка-семантычных разрадаў. Аднак трэба адзначыць, што на даследаванай тэрыторыі найбольш шырока прадстаўлены назвы ўрочышчаў, якія суадносяцца з прыродна-геаграфічнымі паняццямі.

Наяўнасць на беларускай зямлі мноства лясоў давала падставы нашым продкам вызначыць пераважную пароду дрэў, від хмызнякоў і травяністых раслін, якія часта былі адметнасцю той ці іншай мясцовасці, мелі немалаважнае значэнне ў штодзённым побыце, гаспадарчай дзейнасці, і пакласці іх у аснову назвы пэўнага ўрочышча.

Мэта артыкула – паказаць разнастайнасць мікратапаніміі Брэсцчыны, матываванай лексемамі тэматычнай групы “расліна”, і выявіць адметнасці іх функцыянавання ў дыялектнай мове рэгіёна. Матэрыялы, пададзеныя ў артыкуле, сабраны студэнтамі і выкладчыкамі філалагічнага факультэта Брэсцкага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А. С. Пушкіна падчас дыялекталагічнай практыкі і спецыяльных экспедыцыйных выездаў.

Мікратапанімы Брэсцчыны, у аснове якіх ляжаць лексемы тэматычнай групы “расліна”, складаюць больш за 20% ад агульнай колькасці адпелятыўных найменняў. Аналіз утваральных асноў назваў урочышчаў, суадносных з назвамі расліннага свету, дазваляе вылучыць некалькі лексіка-семантычных груп мікратапанімаў, суадносных

з агульнымі найменнямі лясных і садоўных масіваў, зараснікаў, хмызнякоў; канкрэтнымі відамі раслін; агульнымі назвамі расліннага свету.

Большасць мікратапанімаў Брэсцчыны, **матывавальных агульнымі найменнямі лясных і садоўных масіваў, зараснікаў, хмызнякоў**, утворана ад агульнаславянскай лексемы *лес* ‘масіў зямлі, зарослы дрэвамі’ [2, с. 396]: *Акімовскі Лесок* л. (Целяханы Івац.), *Білыі Ліс* л. (Грушава Кобр.), *Вартыцкі Лес* л. каля в. Вартыцк (Псышчава Іван.), *Велікі Лес* частка вёскі (Рубель Стол.), *Вялькі Ліс* б. (Арэхаўскі Кобр., Залядынне Іван.), *Вэлькі Ліс* б. (Павіцце Кобр.), *Добвы Ліс* л. (Радчыцк Стол.), *Добвыі Лысок* п. (Навасёлкі Кобр.), *Закальскі Ліс* л. каля в. Закалле (Псышчава Іван.), *Залёсок* п. (Альшаны Стол.), *Залёссе* п. (Гошчава Івац., Лукава Малар.), *За Лісом* ур. (Псышчава Іван.), *Лесовы луг* луг (Камянюкі Кам.), *Ліскі* л. (Чэрск Бр.), *Залісоччэ* п. (Хацінава, Навіцкавічы Кам.), *Заліссе* выпас, п., м. у л. (Сіманавічы Драг., Гарадная Стол., Псышчава, Моладава Іван.), *Казённы Лес* л. (Вольна Бар.), *Коло Ліса* п. (Ленінскі Жаб.), *Коніўскі Ліс* л. каля в. Канюхі (Фядоры Стол.), *Круглы Ліс* л. (Радчыцк Стол.), *Крывіцкі Лес* л. каля в. Крывіца (Псышчава Іван.), *Мар’ін Лес* л. (Палонка Бар.), *Мікціцкі Ліс* л. (Вартыцк Іван.), *Молоды Лес* м. у л. (Ракітна Лун.), *Нычатоўскі Ліс* л. каля в. Нячатава (Радчыцк Стол.), *Панскі Лес* л. (Першамайскі Бар.), *Ранільскі Лес* л. (Псышчава Іван.), *Серафімаў Лес* л. (Цешаўля Бар.), *Стрыжнны Ліс* п. (Навасёлкі Кобр.), *Упірыўскі Лес* л. каля в. Упірава (Псышчава Іван.), *Чарнеўскі Лес* л. (Папялёва Пруж.), *Чорны Ліс* п. (Аўсямірава Стол.), *Чубэк Лёсу* л. (Бярозаўка Бар.), *Шэмын Ліс* л. (Воса Кобр.), *Янов Лісок* п. (Юўсічы Кам.), *Янькіў Ліс* л. (Фядоры Стол.) і інш.

Лексема *лес* выкарыстоўваецца і для ўтварэння саміх батанічных номенаў. Яна ўваходзіць у склад састаўных назваў і ўказвае на месца, дзе расліна расце (як правіла, гэта адрозная

прыкмета віду расліны ў параўнанні з іншымі відамі): *фіялкі лісныя* мн. ‘пячоначніца высака-родная, пералеска’ (Велямовічы Бр.); *бобівнык лэсовый* м. ‘капытнік балотны’ (Ласіцк Пін.); *лэсны тюльпан* м. р. ‘гарычка’: *Моя баба казала, што лэсны тюльпан красівы* (Доўбізна Кам.); *яблыня лясная* ж. р. ‘дзікая яблыня’: *Як доўго ішлі некуды, то яблыкі з лясной яблыні поесці зрывалі* (Здзітава Бязоз.) і інш.

Некаторыя ўласныя назвы ўчасткаў маладога лесу ўзніклі ў выніку тапанімізацыі апелятываў *маладняк* ‘малады лес’ [2, с. 413], *пасадка* ‘месца, на якім пасаджаны расліны’ [2, с. 559]: *Грэзна Пусадка* ч. л. (Навіцкавічы Кам.), *Маладняк* л. (Рудавец Кам.), *Молодняк* л. (Ленінскі Жаб.), *Пасадка* л. (Камароўка Бр.), *Сенькова Посадка* л. (Гайкоўка Кобр.).

З лексмай **бор** (у мясцовых гаворках, як і ў літаратурнай мове, яна мае значэнне ‘стары сасновы лес’ [2, с. 116]) суадносяцца мікратапонімы, якія называюць лясныя ўрочышчы ці палі, размешчаныя каля лесу або на месцы былога лесу: *Баравы Луг* луг (Сачыўкі Иван.); *Баравое ўр.* (Рубель Стол.), *Барок* л. (Арэпічы Жаб., Буякі Бр.), *Бір* л. (Боркі Мал., Нячагава, Фядоры Стол., Орлавічы Драг., Аніскавічы Кобр.), *Бірка* ч. л. (Фядоры Стол.), *Бор* л. (Ляхаўцы Мал.), *Боркі* п. (Сіманавічы Драг.), *Борвая* л. (Балоты Кобр.), *Борок* л. (Вял. Сяхновічы Жабін., Старыя Пескі Бязоз.), *Борывікі* л. (Моладава Иван.), *Борышча* п. (Залескія Кобр.), *Зайцёв Бір* л. (Воса Кобр.), *Красны Борок* л. (Горск Кобр.), *Ласыцкі Бір* л. (Фядоры Стол.), *Нычатойскі Бір* л. (Фядоры Стол.), *Пудборок* л. (Дубнавічы Пін.) і інш.

Ад слова **гай** ‘невялікі лісцевы лес’ [2, с. 177], якім на Брэстчыне найчасцей называюць ‘малады лес ці зараснікі’, пераважна ўтвараюцца назвы хмызняку і забалочанага лесу: *Бярозавы Гай* л. (Арэхаўскі Кобр.), *Гаёк* с. (Псышчава Иван., Рагозна Жаб., Стойлы Пруж.), *Гаіўска Гура* ўзг. (Ліпна Кам.), *Гаік* л. (Каплі Пруж.), *Гаіўка* л. (Жолкіна Пін.), *Гаішча* паша (Вярхі Кобр.), *Гаішчэ* п. (Ліпна Кам.), *Гай* л., луг, ур., хм. (Дзяменічы Жаб., Быткоўшчына Бар., Пясчанка Иван., Беразнякі Кам., Брашэвічы Драг., Гайкоўка Кобр.), *Гайкоўка* луг (Лагішын Пін.), *Гайкі* п. (Патрыкі Кобр.), *Галабурдын Гаёк* ч. л. (Міжлесе Бязоз.), *Загай* ур. (Навасёлкі Кобр.), *Загайе* с. (Моладава Иван.), *Загайнік* л. (Заверша Кобр.).

Сустракаюцца мікратапонімы, утвораныя ад апелятыва **дуброва** ‘невялікі лісцевы або дубовы лес’ [2, с. 233], які ў гаворках ужываецца рэдка: *Дубрава* ч. в. (Старыя Пескі Бязоз.), *Дубраўка* хм. (Цешаўля Бар.), *Дуброва* луг, п., л. (Дубок Бр., Мокрая Дубрава Пін., Гошчава Ивац.), *Дубровка* б. (Дубок Бр.), *Дубровая* ч. в. (Хатомель Стол.), *Дубровкі* л. (Навасады Бр.), *Дубровыца* л. (Дубіца Бр.), *Дуброўка* л., ч. в. (Навасёлкі Кам., Савейкі Лях.).

Адзінкава лексема **дуброва** зафіксавана на Брэстчыне і для называння расліны ‘асака ранняя светла-зялёнага колеру’ – *дуброва* ж. р. (Пяркі Кобр.).

Нязначнай колькасцю прадстаўлены мікратапонімы, матываваныя іншымі назвамі лясных масіваў: *Алешнік* л. (Арэхаўскі Кобр.), *Асінняк* л. (Панасавічы Бязоз.), *Берэзняк* л. (Альшаны Стол.), *Бярэзнік* л. (Першамайскі Бар.), *Голешнык* л. (Багданава Лун.), *Грэбнік* л. (Целяханы Ивац.), *За Алешнікам* п. (Арэхаўскі Кобр.), *Мацвіёў Хвінняк* п. (Псышчава Иван.), *Сасонік* могілкі (Селаўшчына Бязоз.), *Сосновы Ліс* п. (Селяхі Бр.), *Татцянын Освінік* л. (Срыгінь Бязоз.).

На даследаванай тэрыторыі даволі пашыраны мікратапонімы, матываваныя назоўнікам **сад** ‘участак зямлі, засаджаны дрэвамі, кустамі, кветкамі’ [2, с. 725]: *Бальнічны Сад* сад (Драгічын Драг.), *Быбкіў Садок* п. (Нячагава, в. Фядоры Стол.), *Гёзов Сад* сад (Клейнікі Бр.), *Завадзічоў Сад* сад (Сялец Бязоз.), *Лаішкёвішчышын Сад* сад (Стайкі Бар.), *Мазолов Сад* п. (Калоднае Стол.), *Сад* п. (Навалесе Кобр.), *Садавіна* л. (Роўбіцк Пруж.), *Садовае Вёзера* ўр. (Опаль Иван.), *Хомчын Садок* п. (Фядоры Стол.), *Садвая* – неафіцыйная назва вуліцы Школьнай (Вістычы Бр.), *Садок* калгасны сад (Фядоры Стол.), *Садуха* – неафіцыйная назва вуліцы (Пясчанка Иван.), *Сады* ўр. (Аранчыцы Пруж.), *Харламаў Сад* п. (Лінова Пруж.), *Чаўскі Сад* хутар (Лагішын Пін.), *Юзув Сад* сад (Навіцкавічы Кам.), *Ярычув Садок* ч. л. (Дружылавічы Иван.) і інш.

Прыметнік **садовы** вылучаецца і сярод мясцовых назваў раслін, напрыклад *садовыя ромашкі* мн. ‘рамонак садовы’ (М. Радванічы Бр.), што ўказвае на месца, дзе расце такі від кветак.

Для наймення лясных урочышчаў, балот, часам палёў, парослых хмызам, выкарыстоўваюцца агульныя назвы кустоў і зараснікаў: *Бур’ян* уч. л. (Навалесе Мал.), *Бэркавы кўсцікі* л. (Вольна Бар.), *Гушча* зараснік (Прылукі Бр.), *Заруслі* л. (Вайская Кам.), *Корчі* л. (Міцькі Бр.), *Корчышча* л. (Галоўчыцы Кам.), *Кўсце* луг (Пэралум’е Жаб.), *Парослі* хм. (Баяры Кам.), *Паросля* ўзг. (Велікарыта Мал.).

Лексема **куст** ‘1. травяністая расліна з галінамі, якія пачынаюць расці амаль ад зямлі; 2. травяністая расліна, сцёблы якой растуць пучком’ [2, с. 387] ляжыць у аснове ўтварэння дыялектнай назвы расліны ‘вадзяны крэс’ – *кустовнык* м. р.: *Я брала кустовнык і салат робыла* (Доўбізна Кам.).

Шматлікую групу складаюць мікратапонімы, суадносныя з **канкрэтнымі відамі раслін**, г. зн. матываваныя назвамі парод дрэў, кустоў, відамі раслін, траў і г. д. Вельмі пашыраны на Брэстчыне ў якасці ўтваральных асноў лексемы **бяроза** ‘лісцёвае дрэва з белай карой’ [2, с. 128] і **дуб** ‘буйное лісцёвае дрэва сямейства букавых з цвёр-

дай драўнінай і пладамі жалудамі' [2, с. 233]: *Берэза* м. у л. (Клейнікі Бр.), *Берэзов Груд* л. (Камянюкі Кам.), *Берэзынка* л. (Аўсямірава Стол.), *Бырызына* м. у л. (Псышчава Иван.), *Бырэзына* п. (Навасёлкі Кобр.), *Бэрэзовэ* л. (Старыя Пескі Бяроз.), *Бэрызынка* ўр. (Ялач Драг.), *Бэрэзіна* п. (Падкраічы Бяроз.), *Бэрэзнэ* паша, п. (Фядоры Стол.), *Бяро́завая Гарá* ўзв. (Лапацічы Лях.), *Бяро́заў Остраў* л. (Забалацце Малар.), *Бяро́заўка* л. (Белавуша Стол.), *Бяро́зкі* л. (Тухавічы Лях., Радзевічы Кам., Малеч Бяроз., Малахоўцы Бар.), *Бяро́знае* п. (Фядоры Стол.), *Бярэзіна* б. (Відзібор Стол.), *Бярэ́зінка* л. (Белавусаўшчына Пруж.).

Падабенства лістоў расліны 'бярозка палявая' і дрэва стала асновай узнікнення батанічнага номена ад асновы *бяроза* – *бірізка* ж.: *Бірізка плітэцца* (Рэчыца Палявая Жаб.) і інш.

Зафіксаваны мікратапонімы, матываваныя словам **дуб**: *Возле Дуба* п. (Соміна, Ивац.), *Звалылы Дуб* п. (Лука Кобр.), *Дубавец* л. (Крывошын Лях.), *Дубавін* л. (Тухавічы Лях.), *Дубаво́е* ўр. (Кажан-Гарадок Лун.), *Дубішча* ўр. (Забалацце Бар.), *Дубішчы* л. (Небыты Бар.), *Дубкі* л. (Баршчэва Кам.), *Дубныкы* п. (Мокрая Дубрава Пін.), *Дубо́ва Града́* л. (Жолкіна Пін.), *Дубо́вае* паша (Калоднае Стол.), *Дубо́віцке* л. (Краі, Ивац.), *Дубо́вік* ур. (Камянец Бр.), *Дубо́віцке* л. (Краі Ивац.), *Дубо́к* л. (Заполле Ивац.), *Дубына́* л. (Сачыўкі Иван.), *Дубына* п. (Баранцы Жаб., Сачыўкі Иван.), *Дубынка* м. у л. (Ставы Бр.), *Дубышча* п. (Навасёлкі Кобр.), *Дубы́я* ўр. (Воса Кобр.), *Каля Дуба* п. (Лінова-2 Пруж.), *Пад Дуб* п. (Турная Ивац.), *У Дуба́х* п. (Фядоры Стол.) і інш.

Лексема *дуб* у дыялектных батанічных назвах на Брэстчыне ляжыць у аснове номена расліны 'падгыннік, чыстацел' – *дубо́к* м. р.: *Жовтым соком дубка́ добрэ ранкі змазваты* (Багданаўка Лун.).

Найменні хвойных парод дрэў паслужылі ўтваральнымі асновамі наступных мікратапонімаў: *Заялына* б. (Ляхаўцы Мал.), *Заялы́ннэ* п. (Масевічы Мал.), *Сасёнкі* л. (Якаўчыцы Жабін., Арэхаўскі Кобр.), *Сасно́вая Го́рка* ўзв. месца (Тартакі Бар.), *Сасно́ўка* п. (Ляхчыцы Кобр.), *Сасу́вка* л. (Каралін Иван.), *Хваі́на* л. (Гута Бр.), *Собанка* п. (Навасёлкі Кобр.), *Сосні́ўка* ур. (Псышчава Иван.), *Сосні́ўка Мо́тольска* л. (Псышчава Иван.), *Сосні́ўка Псы́ська* л. (Псышчава Иван.), *Сосно́вэц* узв. (Вялічкавічы Кам.), *Сосны́й Груд* п. (Навасёлкі Кобр.), *Сосны́ца* м. на б. (Псышчава Иван.), *Собсонкі* л. (Фядоры Стол.), *Хваё́вае* л. (Забалацце Мал.), *Хві́йка* л. (Прыбарава Бр.), *Хво́інка* л. (Беразнякі Кам.), *Хво́йкы* л. (Фядоры Стол.), *Яло́ўка* л. (Хвалава Пруж.), *Яло́ўцы* м. у в. (Папялёва Пруж.), *Ялі́цкі Сыноко́с* с. (Псышчава Иван.).

У структуры саміх батанічных номенаў лексема *сасна* 'хвойнае вечназялёнае дрэва з доўгімі іголкімі і акругленымі шышкамі' [2, с. 735] фіксуецца ў назве *сасонка*, *сосонка* 'хвошч палявы.'

Расліна названа па знешнім падабенстве: *Собсонка на полі ростэ* (Пелішча Кам.), *Собсонка у менэ і ў гораді е* (Крамно Драг.); *Собсонка – то хвошч полёвы* (Жабін Пруж.); *Сосонка выводіть соли, в полю ростэ* (Бярозна Кобр.); *Повны город собсонкі наростло* (Бездзеж Драг.); лексема *елка* 'хвойнае вечназялёнае дрэва з конусападобнай кронай' [2, с. 245] – у сінанімічнай назве той жа расліны *елочка*: *Елочку ўсе знають* (Здзітава Бяроз.).

Даволі рэгулярна ў якасці крыніцы ўзнікнення мікратапонімаў выступаюць і назвы плодowych дрэў: *Вішенкі* уч. з. (Тэлымы Бр.), *Вішня* п. (Клейнікі Бр.), *Вшынька* п. (Хацінава Кам.) – ад лексемы *вішня* 'садова-ягаднае дрэва з сакавітымі ядомымі цёмна-чырвонымі костачкавымі пладамі' [2, с. 145]; *Гру́шка* с. (Добрае Кобр.), *Гру́шкі* м. у л. (Малеч Бяроз.), *За Гру́шкай* п. (Белавусаўшчына Пруж.) – ад лексемы *груша* 'фруктовае дрэва сямейства ружакветных з пладамі ў выглядзе акругленага конуса' [2, с. 200]; *Яблынец* луг (Дружылавічы Иван.), *Яблынька* м. (Тамашоўка Бр.), *Яблынька* п. (Навасёлкі Кобр.) – ад лексемы *яблыня* 'плодовае дрэва сямейства ружакветных з ядомымі круглымі салодкімі або кісла-салодкімі пладамі' [2, с. 962].

Падабенства лісця расліны 'грушанкі круглалістай' і дрэва *грушы* стала падставай для ўзнікнення назвы адзначанай расліны: *Грушанку так называлы тому, шо лысіці похожы на грушу. Ростэ у Ляхчыцкому озэры* (Корчыцы Кобр.).

Адзінкавыя мікратапонімы ўтвораны ад назваў ягад і ягаднікаў. Яны называюць пераважна лясныя ўрочышчы і палі: *Брусні́чнік* м. у л. (Паніквы Кам.) – ад лексемы *брусніцы* 'куставая расліна сямейства бруснічных з вечназялёнымі лісточкамі' [2, с. 119]; *Голубаўшчына* л. (Стайкі Бар.) – ад лексемы *галубіцы* 'дыялектная назва расліны буякі, кустовай ягаднай расліны сямейства верасовых' [2, с. 125]; *Калы́ново* п. (Навасёлкі Кобр.) – ад лексемы *каліна* 'куставая расліна сямейства бруснічковых з белымі кветкамі і чырвонымі горкімі ягадамі' [2, с. 333]; *Малі́на* хм. (Шышова Кам), *Малі́нава* ч. л., п. (Яўсімавічы, Заверша Кобр.), *Малі́новэ Мі́сцэ* ўч. л. (Рыцец Бр.) – ад лексемы *маліны* 'паўхмызняковая расліна сямейства ружакветных з салодкімі чырвонымі ягадамі' [2, с. 414]; *Чарні́цы* м. у л. (Забер'е Лях.), *Чырні́ччэ* п. (Верхалессе Кобр.), *Чэрні́цко* л. (Альшаны Стол.) – ад лексемы *чарніцы* 'куставая дзікарослая ягадная расліна сямейства бруснічных' [2, с. 921].

Падабенства па колеры малін і плодоў аднаго з гатункаў яблыкаў стала асновай для ўзнікнення вельмі папулярнага номена *малінаўка* ж. р.: *Малінаўка така невяліка, уродыть іншы раз добрэ* (Раўчак Стол.); *маліновка* ж. р. (Закросніца Кобр.); *Малінаўка* – *бы срэдня ябліка* (Га-

радная Стол.); *Яблыка маліновкы шчо кветкы здалік* (Багданаўка Лун.).

Утваральнай базай для мікратапонімаў могуць быць і назвы іншых парод дрэў і кустоў: *Алёс л.*, у якім растуць вольхі (Чарнаўчыцы Бр.), *Алёхоўка л.* (Стайкі Івац.), *Альшынка л.* (Белавусаўшчына Пруж.), *Альшэна ўч. л.* (Харсы Бр.), *Асі́нкі л.* (Пружаны Бр.), *Асо́вае л.* (Дружылавічы Іван.), *Вольшэ́нка л.* (Беразнякі Кам.), *Вербá б.* (Рэчкі, Івац.), *Вырбы́на луг* (Псышчава Іван., Лісічыцы Бязоз., Камень Кобр.), *Граб'е ўр.* (Шумакі Бр.), *Граб'овка Выльы́ка п.* (Залескія Кобр.), *Завэ́рб'е ўр.* (Навіцкавічы Кам.), *Залозэ́нне п., с.* (Фядоры Стол.), *Зальы́зе б.* (Багданаўка Лун.), *Зальшы́нне ўр.* (Псышчава Іван.), *Заосы́на луг* (Хаціслаў Мал.), *За Тапо́лямі п.* (Арэхаўскі Кобр.), *Клян'овэ л.* (Старое Сяло Жаб.), *Лаз л., п.* (Мокрая Дубрава Пін., Сялец, Падкраічы Бязоз.), *Лазав'ец ўр.* (Белавусаўшчына Пруж.), *Лазка б.* (Арэхаўскі Кобр.), *Лазкі п.* (Гошчава Івац.), *Лазок б.* (Харава Пруж.), *Лозá б., п., ур.* (Юўсічы Кам., Казловічы Бр., Дружылавічы Іван.), *Лозно́е п.* (Фядоры Стол.), *Лы́пка п.* (Навасёлкі Кобр.), *Лыты́нкі б.* (Псышчава Іван.), *Лыт'е п.* (Аўсямірава Стол.), *Ораб'інка б.* (Краі, Івац.), *Осі́новка хм.* (Лукава, Малар.), *Осовá п.* (Навасёлкі Кобр.), *Осовá Перэ́тока л.* (Краі Івац.), *Осы́нкі п.* (Навасёлкі Кобр.), *У Лозі́ ўр* (Лісічыцы Бязоз.), *Чарамхі л.* (Нагор'е Драг.), *Черэ́мушкі ч. в.* (Відзібор Стол.), *Черемхо́ва луг* (Бор-Дубінец Стол.), *Чэрэ́мушны Груд* узв. м. на балоце (Псышчава Іван.), *Ясі́нне б.* (Моладава Іван.), *Ясэ́лавы л.* (Жытлін Івац.), *Яснэ́вэе б.* (Рудня, Івац.), *Ясэ́нь п.* (Навасёлкі Кобр.) і інш.

Падабенства лісця дрэва *клён* і расліны 'абутылон, канатнік' дало падставу для ўзнікнення мясцовага номена *клёно́к м. р.:* *Клёно́к высокі ростэ* (Рылавічы Іван.).

Зафіксаваны на Брэстчыне і мікратапонімы, якія матывуюцца назвамі асобных раслін, траў: *Асо́віца п.* (Роўбіцк Пруж.), *Багны́ско м. у л.* (Кацельня Баяр. Бр.), *Баго́ннік л.* (Альшаны Стол.), *Багу́ннік уч. л.* (Замшаны Мал.), *Бéлы Баго́н м. у л.* (Папялёва Пруж.), *Блюшны́кі луг* (Шышова Кам.), *Васілько́ве м. у л.* (Выганашчы Івац.), *Вэ́всішча п.* (Горталь Івац.), *Вэ́рос л.* (Рудня Бр.), *Залю́тте б.* (Старыя Пескі Бязоз.), *Зозу́лька п.* (Навасёлкі Кобр.), *Крапі́ўніца б.* (Стрыганец Жаб.), *Кроп'ы́на п.* (Навасёлкі Кобр.), *Лобухі п.* (Пералум'е Жаб.), *Ма́чоха п.* (Навасёлкі Кобр.), *Пшані́ца Фядо́рская п.* (Калоднае Стол.), *Сі́тнэе п., с.* (Фядоры Стол.), *Хміле́ўка л.* (Навасады Бр.), *Чамяры́ л.* (Ставы Кам.), *Черемошны́ п.* (Краі Івац.), *Чырэ́т с.* (Скокі Бр.), *Чырэ́тняк б.* (Сачыўкі Іван.), *Чырэ́цянык ўр.* (Псышчава Іван.).

Частка гэтых лексем стала асновай і для наступных дыялектных батанічных номенаў, якія, як правіла, сваёй назвай указваюць на падабен-

ства паміж раслінамі (усёй расліны ці яе частак), напрыклад *овсіюк м. р.* 'аўсюк – пустазелле, падобнае на авёс': *О, той овсіюк нэ добры* (Доўбізна Кам.); *жытэ́ць м. р.* 'жыцік – расліна, падобная да злакаў, расце сярод збожжа і лёну': *Сэдне ходэла лён рватэ і бачіла жытэ́ць* (Доўбізна Кам.); *жэ́тыця ж. р.:* *Жэ́тыця в жыты́ ростэ* (Ліпна Кам.); *морко́внык м. р.* 'маркоўнік – буйная расліна з лісцем, падобным да морквы, і дробнымі белымі ці жаўтаватымі кветкамі ў парасоніках': *Колы́ була малою, то рвала морковнык і думала, шо то морква, алэ там нычога нэ было* (Доўбізна Кам.); *Трэба нарваты морко́вныка качкам* (Бездзеж Драг.); *Маркоўнік росце весной по канавам* (Альпень Стол.); *Морко́внік похожы на нашу моркву* (Фядоры Стол.); *лопушо́к м. р.* 'першацвет вясенні': *Лопушо́к в горо́дові е* (Пелішча Кам.) і інш.

Нешматлікую групу складаюць найменні ўрочышчаў, суадносныя з **агульнымі назвамі расліннага свету**: *Велікі Мох п.* (Целяханы Івац.), *Во Мхáх м. у л.* (Краі Івац.), *Гомх б.* (Сіманавічы Драг.), *Дзікі Мох луг* (Відзібор Стол.), *Малы́ Мшок ўр.* (Выжлавічы Пін.), *Мохна́тэ б.* (Краі Івац.), *Мохові́на б.* (Запруды Кобр.), *Мохово́е Болото б.* (Ставы Кам.), *Умша́ры л.* (Багданаўка Лун.) – ад лексем *мох*, *імхі* 'споравая расліна без каранёў і кветак, якая сцелецца або расце ў вільготных мясцінах, на дрэвах, камянях' [2, с. 438]; *Трэ́вы ч. в.* (Павіцце Кобр.), *Траўкі́ п.* (Арэхаўскі Кобр.) – ад лексем *трава* 'расліна з аднагадовымі зялёнымі неадзерванелымі парасткамі і сцяблом' [2, с. 822] і інш.

Такім чынам, мікратапонімы Брэстчыны, у аснове якіх ляжаць лексемны тэматычнай групы "расліна", прадстаўлены вялікай колькасцю намінацый, што ўяўляюць сабой цікавы і арыгінальны моўны матэрыял для вывучэння асаблівасцей матываванай рэгіянальнай лексікі.

Спіс скарачэнняў і ўмоўных абазначэнняў

Раёны: Бар. – Баранавіцкі, Бр. – Брэсцкі, Бязоз. – Бязозаўскі, Ганц. – Ганцавіцкі, Драг. – Драгічынскі, Жаб. – Жабінкаўскі, Іван. – Іванаўскі, Івац. – Івацэвіцкі, Кам. – Камянецкі, Кобр. – Кобрынскі, Лун. – Лунінецкі, Лях. – Ляхавіцкі, Мал. – Маларыцкі, Пін. – Пінскі, Пруж. – Пружанскі, Стол. – Столінскі; іншае: б. – балота, в. – вёска, д. – дарога, л. – лес, м. у л. – месца ў лесе, п. – поле, р. – роў, с. – сенажаць, узв. – узвышша, узг. – узгорак, ўр. – урочышча, уч. з. – участак зямлі, хм. – хмызняк, ч. л. – частка лесу, ч. в. – частка вёскі.

Спіс літаратуры

1. **Кісель, Т. А.** Батанічная наменклатура ў гаворках Брэсцка-Пінскага Палесся : дыс. ... канд. філал. навук: 10.02.01 / Т. А. Кісель. – Мінск : БДУ, 2010. – 232 с.

2. **Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы.** – Мінск : БелЭн, 2016. – 968 с.

Даследаванне ажыццяўлялася ў межах рэалізацыі НДР "Лінгвакультуралагічны кампанент у змесце асноўных этнаканіцэнтаў і ўласных найменняў Брэсцка-Пінскага моўнага рэгіёна" (№ ДР 20211558 ад 24.05.2021) пры фінансавай падтрымцы Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь.